

ผลงานการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ชื่อเรื่อง : การผสมผสานกระบวนการเรียนการสอนวิชาการตลาดเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

ชื่อเจ้าของผลงาน : อาจารย์มธุรส ปราปไพรี

ตำแหน่ง : อาจารย์สาขาวิชาวัตกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม

สังกัด : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ที่มาและความสำคัญของปัญหา :

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและมีการเติบโตและปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ความสำคัญของการท่องเที่ยวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่ว่า “ภายในปี 2570 เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำด้านอาหาร การท่องเที่ยว และวิทยาการสุขภาพภายใต้ความเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัลด้วยการบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” ดังนั้น สาขาวิชาวัตกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรมจึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ วางแผน และประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ถือเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมถึงการปรับกระบวนการเรียนการสอนให้ทันสมัยเพื่อพัฒนาบุคลากรที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ตลอดจนมีความยืดหยุ่นในการทำงานที่หลากหลาย

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในปัจจุบันยังพบช่องว่างสำคัญในด้านกระบวนการเรียนรู้ ที่ยังคงเน้นการใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาแบบบรรยายเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนมีบทบาทเพียงผู้รับข้อมูล ขาดการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น การออกแบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานการจัดการความรู้เข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติในเชิงลึกและยั่งยืน โดยเป้าหมายหลักคือการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการเรียนรู้ ด้วยการตั้งคำถาม สืบค้นข้อมูล การวิเคราะห์ การทำงานกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรียนรู้ร่วมกันภายในห้องเรียน และสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ ทั้งนี้ ผู้สอนจะทำหน้าที่เพียงผู้ให้ความรู้ ให้คำแนะนำปรึกษา อำนวยความสะดวก และออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการทำงานแบบร่วมมือกัน

บทความนี้จึงเป็นการนำเสนอกรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการจัดการความรู้และการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Active Learning ที่หลากหลาย โดยมีกระบวนการจัดการความรู้เป็นโครงสร้างหลัก ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การระบุความรู้ การสร้างความรู้ การแบ่งปัน ไปจนถึงการนำไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างและใช้ความรู้ได้จริง ทั้งในมิติวิชาการและการทำงานในอนาคต รวมถึงสาขาวิชาสามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการเรียนการสอนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ :

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการตลาดสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการจัดการความรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process) :

ขั้นตอน	การจัดการความรู้
1. การกำหนดเป้าหมายและระบุความรู้	กำหนดเป้าหมายและเนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับการตลาดเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามจุดประสงค์การเรียนรู้
2. การสร้างความรู้	- ให้ความรู้เบื้องต้นโดยการบรรยายและกรณีศึกษา - สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมกระตุ้นความคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ การระดมสมอง การแบ่งปันประสบการณ์ และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลองหรือกรณีศึกษา
3. การรวบรวมความรู้	รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียน เช่น SWOT Analysis บทบาทสมมติ การทำงานกลุ่ม เป็นต้น เพื่อใช้ในขั้นตอนต่อไป
4. การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้	- ใช้กิจกรรม Think-Pair-Share เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและการอภิปรายร่วมในห้องเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาทางออกร่วมกัน - ประเมินการเรียนรู้ด้วยแบบประเมิน Rubric โดยให้แต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในการประเมินซึ่งกันและกัน
5. การใช้ความรู้	นำความรู้ไปใช้จริงในการทำโครงงานการตลาดและประชาสัมพันธ์ของสาขาวิชาให้กับโรงเรียนเป้าหมายที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรม
6. การเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดความรู้	รวบรวมผลการเรียนรู้และแนวทางปฏิบัติที่ดีไว้เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

เครื่องมือหรือกิจกรรมที่ใช้ :

ที่	เครื่องมือ / กิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม/การนำไปใช้
1	SWOT Analysis วิเคราะห์สถานการณ์ของสาขาวิชา เพื่อนำไปสู่การจัดทำ PBL	แบ่งกลุ่มเพื่อฝึกวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคจากกรณีศึกษาและสถานการณ์ของสาขาวิชา
2	Think-Pair-Share ส่งเสริมและกระตุ้นการคิดเชิงบุคคลและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกัน	ให้ผู้เรียนฝึกการคิดและวิเคราะห์ด้วยตนเอง จากนั้นให้จับคู่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันทั้งห้อง
3	Rubric Assessment ประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างชัดเจน	ประเมินผลการเรียนรู้ที่มีการกำหนดเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนในการให้คะแนนงานกลุ่ม
4	Peer Feedback: สะท้อนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน	ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนร่วมกันภายหลังการนำเสนอผลงานหรือการอภิปรายผลการศึกษา
5	Problem-Based Learning (PBL) คิดวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบจากโครงงานเป็นฐาน	ให้ผู้เรียนระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อหาแนวทางการทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์สาขาวิชาฯ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น :

1. ผลผลิต (Outputs)

- 1.1 ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น SWOT Analysis, Think-Pair-Share, PBL, Rubric และ Peer Feedback
- 1.2 ผู้เรียนสามารถจัดทำโครงงานเป็นฐาน (PBL) เรื่องแนวทางการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ของสาขาวิชาฯ
- 1.3 มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในเขตจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวันจันทร์वास โรงเรียนบ้านลาดวิทยา โรงเรียนบ้านลาดวิทยา และโรงเรียนบ้านแหลมวิทยาเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงงานเป็นฐาน (PBL)
- 1.4 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook Page และ TikTok

2. ผลลัพธ์ (Outcomes)

- 2.1 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานเป็นทีม การวางแผน การสื่อสาร และเทคโนโลยี
- 2.2 ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียนอย่างมีระบบ

3. ผลกระทบ (Impacts)

- 3.1 ผู้สอนมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานและแนวปฏิบัติที่ดีไว้เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาดังกล่าวในอนาคต
- 3.2 โรงเรียนและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการรู้จักสาขาวิชาฯ เพิ่มขึ้น
- 3.3 การจัดกิจกรรมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสาขาวิชาฯ ต่อกลุ่มเป้าหมายภายนอก

บทเรียนที่ได้รับ :

1. การผสมผสานการจัดการความรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการเรียนรู้
2. การใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น PBL, SWOT, Think-Pair-Share ช่วยกระตุ้นความคิดเชิงวิเคราะห์และความร่วมมือของผู้เรียน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ช่วยให้การประเมินโปร่งใสและชัดเจน

ข้อเสนอแนะ :

1. ควรขยายการทำโครงงานเป็นฐานกิจกรรมดังกล่าวไปยังโรงเรียนอื่น เพื่อเพิ่มการรับรู้ของสาขาวิชาฯ เพิ่มขึ้น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและสื่อใหม่ เช่น TikTok ให้มีความต่อเนื่อง โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบเนื้อหา
3. ต่อยอดการจัดการความรู้ไปยังรายวิชาอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการบูรณาการการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย